

2017-10-19
Ju2017/06712/DOM (delvis)
Ju2017/08090/DOM

Justitiedepartementet

Polismyndigheten
Åklagarmyndigheten
Rättsmedicinalverket
Kriminalvården
Domstolsverket
Attunda tingsrätt
Solna tingsrätt
Brottsförebyggande rådet

Uppdrag till Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Rättsmedicinalverket, Kriminalvården, Domstolsverket, Attunda tingsrätt, Solna tingsrätt och Brottsförebyggande rådet om försöksverksamhet med ett snabbförfarande i brottmål

Regeringens beslut

Regeringen ger Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Rättsmedicinalverket, Kriminalvården, Domstolsverket, Attunda tingsrätt och Solna tingsrätt i uppdrag att, med bibehållen rättssäkerhet och kvalitet, i norra Stockholm förbereda och genomföra en försöksverksamhet med ett snabbförfarande i brottmål. I ett första steg är målsättningen att brott ska kunna utredas och lagföras inom ca tio veckor från polisens ingripande och i ett andra steg inom ca två till sex veckor.

Förberedelsearbetet ska inledas hösten 2017 och försöksverksamhetens första steg ska starta senast den 31 januari 2018. Försöksverksamheten ska pågå till och med den 31 december 2019.

Regeringen ger samtidigt Brottsförebyggande rådet i uppdrag att följa och utvärdera försöksverksamheten. Uppdraget ska delredovisas till Regeringskansliet (Justitiedepartementet) senast den 1 april 2019 och slutredovisas senast den 1 april 2020.

Bakgrund

Det är viktigt för förtroendet för rättsväsendet att begångna brott kan lagföras snabbt och effektivt utan att rättssäkerhet och kvalitet får stå tillbaka. En stor del av brottsligheten som rättsväsendet hanterar är av enklare slag,

där brottsutredningen i det enskilda fallet många gånger bör kunna slutföras direkt på brottsplatsen eller annars inom förhållandevis kort tid.

Den 17 januari 2017 beslutade chefen för Justitiedepartementet att ge en utredare i uppdrag att utreda och föreslå åtgärder som med bibehållen rätts-säkerhet och kvalitet leder till en snabbare lagföring av brott. I uppdraget ingick även att i en delredovisning lämna förslag på utformningen av ett försöksprojekt och hur detta ska genomföras. I delredovisningen, som överlämnades i augusti 2017, föreslår utredaren att det på försök i lokal-polisområdena Rinkeby, Solna och Täby ska införas ett snabbförfarande i brottmål (Ds 2017:36). Försöksverksamheten ska möjliggöra lagföring av brott på kortare tid än i dag och ska inte påverka den misstänktes rättigheter, t.ex. rätten till försvar eller tiden för skäligt rådrum. Verksamheten ska vara inriktad på brott där polisen kommer till brottsplatsen eller påträffar den misstänkte, och där utredningen kan slutföras direkt på brottsplatsen eller annars inom förhållandevis kort tid. Avgörande för om brottet bör hand-läggas i snabbförfarandet är brottsutredningens karaktär. Brott som kan komma att omfattas är exempelvis stöld i butik, narkotikabrott, olovlig körning och rattfylleri. Det ska vara möjligt att i det enskilda fallet lyfta ut ett ärende ur snabbförfarandet. Vidare får det i det enskilda fallet bedömas om ärenden som handläggs i snabbförfarandet ska samordnas med andra pågå-ende ärenden.

Utredarens förslag syftar till en mer sammanhållen lagföringsprocess där den passiva tiden, dvs. tid då inga aktiva åtgärder vidtas, kan minskas. Förslaget består av två delar. Den ena delen bygger dels på förändrade arbetsmetoder för Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Kriminalvården, Rättsmedicinal-verket och domstolarna, dels på en ökad samverkan mellan myndigheterna. Den andra delen bygger på förslag om författningsändringar.

Försöksverksamheten föreslås utvecklas i två steg. I det första steget är mål-sättningen att lagföring ska kunna ske inom ca tio veckor från brottet. Här föreslås främst ett förändrat arbetssätt i polisens brottsutredande verksam-het, med inriktning på omedelbara utredningsåtgärder i samband med brottet. Avsikten är att de ingripande poliserna, med stöd av polisiära förundersökningsledare, i högre grad än i dag ska kunna slutföra brotts-utredningen direkt på brottsplatsen. I det första steget ingår också utnytt-jande av befintliga förenklade brottsutredningsmetoder och snabbare analysbesked och utlåtanden från Nationellt forensiskt centrum och

Rättsmedicinalverket. Även Åklagarmyndigheten, Kriminalvården och domstolarna föreslås organisera sina verksamheter så att tidsmålet uppnås. Det ingår dessutom förslag om vissa förordningsändringar.

Det andra steget föreslås inledas under våren 2018. Målsättningen i det andra steget är att lagföring ska kunna ske inom ca två till sex veckor från brottet, där den kortare tiden är tänkt för de brottsutredningar som kan färdigställas direkt på brottsplatsen. Den förlängda tiden är tänkt för sådana brottsutredningar som kräver kompletterande utredningsåtgärder, exempelvis inhämtande av analysbesked. Det föreslås att berörda myndigheter i det andra steget ska organisera sina verksamheter och samverka så att det blir möjligt att boka tid för personutredning i början av polisutredningen och, i förekommande fall, att åklagaren tidigt inhämtar personutredning. Det föreslås också att berörda myndigheter ska möjliggöra att den enskilde tidigt i processen ska kunna få information om när en eventuell huvudförhandling kan komma att hållas. I det andra steget ingår dessutom ett förslag om ett nytt delgivningsätt, vilket kräver en lagändring.

Utredaren bedömer att försöksverksamheten bör pågå åtminstone till utgången av 2019.

Regeringen anser att det är angeläget att vidta åtgärder för att utveckla rättsväsendets förmåga att snabbt utreda och lagföra brott. Utredarens förslag om förändrade arbetsmetoder och en ökad samverkan mellan aktörerna i rättskedjan bör prövas i en försöksverksamhet. De myndigheter som omfattas av utredarens förslag bör därför ges ett uppdrag om en försöksverksamhet med ett snabbförfarande i brottmål. Regeringen avser att i särskild ordning återkomma till den del av utredarens förslag som gäller författningsändringar.

Närmare om uppdraget

Försöksverksamheten ska genomföras i samverkan mellan de deltagande myndigheterna. Myndigheterna ska tillsätta en gemensam projektgrupp. Polismyndigheten ska leda gruppen och vara sammankallande. Den utredare som biträder Justitiedepartementet med att utreda en snabbare lagföring ska ges möjlighet att ingå i projektgruppen och följa försöksverksamheten, i syfte att bl.a. kunna bistå med samordning. Även Brottsförebyggande rådet ska vara representerat i projektgruppen för att säkerställa möjligheterna till utvärdering.

Myndigheterna ska organisera sitt arbete så att tidsmålen för lagföring i snabbförfarandet kan uppnås. De ska för sina respektive verksamheter utforma rutiner och riktlinjer för arbetet. Vid utformningen av dessa ska bl.a. övervägas om elektronisk kommunikation med enskilda kan användas i större utsträckning. Rutiner och riktlinjer ska vid behov utformas i samråd med andra berörda myndigheter som deltar i projektet.

Myndigheterna ska dokumentera hur arbetet i försöksverksamheten organiseras och fortlöper, i syfte att bistå Brottsförebyggande rådet i utvärderingen av projektet. Myndigheterna ska löpande hålla Regeringskansliet (Justitiedepartementet) informerat om hur arbetet fortskrider.

Försöksverksamheten innebär ingen förändring av nuvarande rollfördelning mellan myndigheterna och ska inte heller möjliggöra några avsteg från vilka uppgifter som enligt lag eller annan författning ankommer på respektive myndighet. Nedan anges i huvudsak respektive myndighets del i försöksverksamheten.

Polismyndigheten

Polismyndighetens deltagande ska bidra till att brottsutredningen kan slutföras inom sådan tid att tidsmålen i snabbförfarandet kan uppnås. Den brottsutredande verksamheten ska organiseras på ett sätt som innebär att utredningen i högre grad än i dag kan slutföras direkt på brottsplatsen eller en kort tid därefter. För att uppnå detta ska Polismyndigheten avdela förundersökningsledare, utredare och poliser i yttre tjänst att arbeta med snabbförfarandet.

Verksamheten vid Nationellt forensiskt centrum inom Polismyndigheten ska bidra till korta och enhetliga handläggningstider för analyser i de ärenden som omfattas av projektet, exempelvis genom att utarbeta rutiner för en effektiv logistik.

Åklagarmyndigheten

Åklagarmyndighetens deltagande ska bidra till att beslut i åtalsfrågan kan fattas inom sådan tid att tidsmålen i snabbförfarandet kan uppnås. Åklagarmyndigheten ska bistå med åklagare i projektet och organisera arbetet på ett sätt som innebär att åklagarresursen gör största möjliga nytta i utredningsarbetet. Åklagarmyndigheten ska även utgöra ett stöd till Polismyndigheten i det brottsutredande arbetet i syfte att öka kvaliteten och förkorta

utredningstiderna, exempelvis genom att bistå med åklagare i utbildnings- syfte i Polismyndighetens brottsutredande verksamhet.

Rättsmedicinalverket

Rättsmedicinalverkets deltagande ska bidra till korta och enhetliga hand- läggningstider för analyser i de ärenden som omfattas av projektet, exempel- vis genom att det utarbetas rutiner för en effektiv logistik.

Kriminalvården

Kriminalvårdens deltagande ska bidra till att yttranden som begärs av domstol och åklagare i de ärenden som omfattas av snabbförfarandet kan lämnas på kortare tid än i dag, exempelvis genom att det blir möjligt för polisen att tidigt kunna meddela den misstänkte en tidpunkt för möte hos frivården. Försöksverksamheten ska inte påverka genomförandet av utred- ningar om kontraktsvård i de fall behov av sådan påföljd konstateras. För Kriminalvården gäller att ärenden som omfattas av snabbförfarandet ska tillhöra något av verksamhetsområdena Frivården Stockholms stad eller Frivården Stockholms län.

Domstolsverket

Domstolsverket ska vid behov stödja domstolarnas arbete med att ta fram rutiner och riktlinjer för handläggningen av brottmål i snabbförfarandet. Domstolsverkets deltagande ska även bidra till att snabbförfarandet utfor- mas på ett sätt som i förlängningen innebär att det kan implementeras i andra delar av landet och i domstolar av olika storlekar.

Attunda tingsrätt och Solna tingsrätt

Tingsrätternas deltagande ska bidra till att åtal kan prövas inom sådan tid att tidsmålen i snabbförfarandet kan uppnås, exempelvis genom att det blir möjligt för polisen att tidigt kunna informera den misstänkte om när en eventuell huvudförhandling kan komma att hållas. Det ska dock fortfarande vara tingsrätten som bestämmer om och när huvudförhandling ska hållas.

Brottsförebyggande rådet

Brottsförebyggande rådets utvärdering av försöksverksamheten ska utgöra underlag för regeringens överväganden om hur en fortsatt ordning för snabbare lagföring bör vara utformad. Brottsförebyggande rådet ska följa

och utvärdera försöksverksamheten och göra en bedömning av om syftena med verksamheten har uppnåtts. I uppdraget ingår bl.a. att belysa:

- hur myndigheternas arbete har bedrivits och i vilken utsträckning snabbförfarandet har tillämpats
- hur handläggningstiden har utvecklats för ärenden som valts ut för snabbförfarandet
- hur lagföringarna inklusive typ av påföljd har utvecklats för ärenden som valts ut för snabbförfarandet
- vilken påverkan arbetssätt och nya verktyg i arbetet har haft på handläggningstider och lagföring i snabbförfarandet
- förfarandets påverkan på myndigheternas övriga verksamhet
- personalens erfarenheter och kompetensbehov inom snabbförfarandet.

Om snabbförfarandet inte har lett till avsedd effekt eller har fått oönskade konsekvenser, ingår det i uppdraget att lyfta fram dessa och möjliga orsaker till detta.

Brottsförebyggande rådet ska delredovisa uppdraget till Regeringskansliet (Justitiedepartementet) senast den 1 april 2019. En slutredovisning ska lämnas senast den 1 april 2020.

På regeringens vägnar

Morgan Johansson

Jonas Öhlund

Kopia till

Finansdepartementet/BA
Finansdepartementet/ESA
Finansdepartementet/SFÖ